

נב: שור שנגה את הפרה פרק חמישי בבא קמא

מסורת הש"ס

(א) לקמן נד: (ב) ז"ל פניו
רש"י, (ג) רש"י מ"ז, (ד) ז"ל
פניו רש"י, (ה) רש"י,
(ו) ר"מ מ"ז

הגהות הב"ח

(א) נב' דאיבעי ליה אסוקי
אדעתיה (לעולם כראוי
לשור וכו' פושע הוא)
אידי דנסיב רישא וכו'
כראוי דלמרי (הא נמי ודאי
וכו' כי איבעי לן תל"מ
וכי ס"א לעולם לא
כראוי לשוורים ולא
כראוי לגמלים ודקא
קשיא לך כו': (ב) שם
לענין התלעה אמרי (ג)
לעולם כראוי וכו' פושע
הוא תל"מ וכו' ס"א לא
כראוי לשוורים ולא
כראוי וכו': (ד) תוס' ד"ה
ושמיה וכו' וחו' שוורים
פקחים ומזדריגי ולא
נפלי:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה ושמיה כו'
ועוד דכל"ה מפרש כו'.
כ"כ עין תוס' ד"ה עמ
ע"א ד"ה הוהמא כו' וי"ל
כו' ור"א פירש כו':

רבינו חננאל

מהו דתימא איבעי ליה
לקרשי עליה קא משמע
לן. פירוש לדפוק.

ולא כראוי לגמלים. ואתו גמלים וארעוה: הכי הוא דאיבעי לן
כו' ושמייה גמלים. ומיהו גמלים לא ארעוה אלא מתוכו התלע
ועבר עליו שור ונפחת: אבעי לך למיזל. מדרי ולמנשק עילייה
ברגליה צנח ולצדוק שלא התלע: ואי דשמייה גמלים. ואתו
וארעוה פשיטא פושע הוא: שור

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

חש. שור שהוא חרש או שור שהוא
מהלך כלילה אפילו הוא פקח חייב:
פקח. ונפל לתוכו ציוס פטור א (האלי
פקח) דאיבעי לעיוני ומיזל: (ז) לפניו
ממש. על פניו נפל ומת מן ההצל:
וזה

ולא כראוי לגמלים ואי דשמייה גמלים
אמאי פטור פושע הוא ואי דלא שמייה
גמלים פשיטא אנוס הוא אלא לאו דאיתין
לפרקים ואתו גמלים וארעוה ואתו שוורים
ונפלו ביה וקתני פטור אלמא כיון דהשתא
ליכא אנוס הוא אמרי לא לעולם כראוי
לשוורים וכראוי לגמלים ודקא קשיא לך הכי נפול א"ר יצחק בר בר חנה
שהתלע מתוכו ת"ש לא כסוהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת
חייב הכי דמי אילמא לא כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים פשיטא
צריכא למימר דחייב אלא לאו כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים הכי
דמי אי דשמייה גמלים פושע הוא ואי דלא שמייה גמלים אנוס הוא אלא
לאו דאיתין לפרקים ואתו גמלים וארעוהו ואתו שוורים ונפלו ביה וקתני
חייב אלמא כיון דאיתין לפרקים פושע הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה

(א) לעולם כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ושמייה גמלים ודקא קשיא לך
פושע הוא אידי דנסיב רישא כסוהו כראוי נסיב סיפא נמי לא כסוהו
כראוי איכא דאמרי "הא נמי ודאי לא איבעי לך דכיון דאיתין לפרקים
פושע הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה כי איבעי לך הכי הוא דאיבעי
לך כסוהו כסוי שיכול לעמוד בפני שוורים ואינו יכול לעמוד בפני גמלים
ושמייה גמלים והתלע מתוכו מהו מי אמרינן מגו דהוי פושע אצל
גמלים הוי פושע נמי לענין התלעה או דלמא לא אמרינן מגו ת"ש
כסוהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור ואתמר עלה אמר רבי
יצחק בר בר חנה שהתלע מתוכו הכי דמי אילמא כראוי לשוורים וכראוי
לגמלים והתלע מתוכו פשיטא דפטור מאי הוה ליה למעבד אלא לאו
כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ושמייה גמלים והתלע מתוכו וקתני
פטור אלמא לא אמרינן מגו דהוי פושע לענין גמלים הוי פושע לענין
התלעה לא לעולם כראוי לגמלים וכראוי לשוורים והתלע מתוכו ודקא
קשיא לך כי התלע מאי הוה ליה למעבד מהו דתימא איבעי ליה למיזל
ומנשק עליה קמ"ל ת"ש לא כסוהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת
חייב הכי דמי אילמא לא כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים צריכא למימר
דחייב אלא לאו כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ואי דשמייה גמלים
פושע הוא ואי דלא שמייה גמלים אנוס הוא אלא לאו דשמייה גמלים
והתלע מתוכו וקתני חייב אלמא אמרינן מגו דהוי פושע לענין גמלים
הוי פושע לענין התלעה אמרי לא (א) לעולם כראוי לשוורים ולא כראוי
לגמלים ושמייה גמלים ואתו גמלים וארעוהו ואתו שוורים ונפלו ביה
ודקא קשיא לך פשיטא פושע הוא אידי דנסיב רישא כסוהו כראוי
נסיב סיפא נמי לא כסוהו ת"ש (א) נפל לתוכו שור חרש שוטא וקמן סומא
ומהלך כלילה חייב יפקח ומהלך ביום פטור ואמאי נימא מדהוי פושע
לענין חרש הוי נמי פושע לענין פקח אלא לאו שמע מיניה דלא אמרינן מגו
שמע מיניה: נפל לפניו כו': אמר רב לפניו ממש לאחריו אחריו ממש
וזה

תא שמע לא כסוהו כראוי כו'. תימא דמתחילה ראה להוכיח
מרישא דפטור א"כ ע"כ סיפא אידי דתנא רישא כסוהו
כראוי תנא סיפא לא כסוהו כראוי ולא אתא לאשמועינן מידי א"כ
הכי צעי להוכיח מידי מסיפא וי"ל דמקימא ודאי שלא היה יכול
לומר טעם אחר כריך לומר אידי אצל
השתא שיכול למלוא חידוש סברא הוא
דלית לן למימר אידי:

ושמייה גמלים והתלע מתוכו
מהו. כלומר אם מתחילה

עברו גמלים ואח"כ צאו שוורים ונפלו
פשיטא דחייב דפושע הוא כיון
דשמייה גמלים או אפי' אתו לפרקים
איבעי ליה לאסוקי אדעתיה וכו'
מיבעי לן היכא דלא אתו גמלים
אלא צאו שוורים ונפלו מחמת שהתלע
מתוכו מאי אמרינן מגו או לא
ומסיק דלא אמרינן מגו וא"ת כי
לא אמרי' מגו נמי מתחייב דתחילתו
בפשיעה הוא לענין שוורים אם יעברו
גמלים תחילה ואח"כ שוורים וסופו
באונס שהתלע ותיקן ריב"א דלא
אמרינן תחילתו בפשיעה וסופו באונס
חייב אלא היכא שמחמת הפשיעה
צא האונס אצל הכא לא צא האונס
מחמת הפשיעה דאפי' היה מבוסה
כראוי לשוורים ולגמלים היה מתלע
וכן משמע בהמפקיד (ב"מ לו: ושם)
גבי פשע זה ויחא לאנס דאפילו
למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס
חייב התם פטור דמלאלך המות
קטלה מה לי הכא מה לי התם
וא"ת דהכונס (לקמן דף נז. ושם) גבי
נכרלה כלילה קאמר דכחול רעוע
כי חתרה אמאי פטור תחילתו בפשיעה
וסופו באונס הוא והתם לא צא
אונס מתוך הפשיעה דאפי' כחול צריא
יכול לחמור וי"ל דלקמן פרש"י
שחתרה והפילה הכחול ע"י חתירה
הכי דמחמת הפשיעה שהיתה רעועה
צא האונס דאם היה צריא לא היה
נופל בחתירה ובסוף הפועלים (ב"מ דף
נז. ושם) גבי רועה שהניח עדיו וצא
לעיר וצא ארי וזרס דפריך אצ"י
תחילתו בפשיעה וסופו באונס הוא
דאי על צעידתא דלא עיילי אינשי
אפילו לא היה יכול להציל אם היה
שם חייב והתם לא צא האונס מחמת
הפשיעה דמה לי הכא ומה לי התם
כיון שאינו יכול להציל אומר ריב"א
(ד' פ"ה רב אלפס) דלאצ"י ודאי חייב
אפי"פ שלא צא האונס מחמת הפשיעה

כדמשמע בהמפקיד (שם) דקאמר לא מצעיא למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב כו' מכלל דלמ"ד חייב יחא ליה לאצ"י כלאו טעמא
דהבאל דאגמא קטלה [א] ועוד דכלאו הכי מפרש שפיר התם ר"י דלא קשה כלום ואין להאריך כאן יותר אצל קשה לר"י דהכי פשיטא מנפל
לתוכו שור חש"י הא לא דמי כלל דהא לענין פקח דקין הוא שלא יחשב פושע ע"י מגו שהרי אין פושע לגבי שור פקח כלל אצל צעדי דקין
הוא פושע לענין שוורים כי מרע"י (לגבי) גמלים לכסוי ולכן יש להוסיף שם המגו להחשב פושע לענין שוורים אף לענין התלעה ויחא
לר"י דכסוהו שלא כראוי לגמלים איירי בזה"ג שמיד שהגמלים עוברים נפחת תחתיהן הכיסוי דהשתא ליכא פשיעה בשוורים כלל
ותחילתו וסופו באונס דאי לא אתו גמלים ראוהו ואתו שוורים ואי אתו גמלים נפחת מכל וכל וחו' שוורים פקחים (א) ומזהירים ולא נפלי
ומ"מ מגו ודאי איכא ופסיר מיבעי לן אי אמרי' מגו דהוי פושע לגמלים הוי פושע לשוורים דהתלעה ולפ"ז לא שייך תחילתו
בפשיעה וסופו באונס דתחילתו וסופו באונס הוא וא"ת כיון שידוע דשור פקח פטור דלאו פושע הוא א"כ מאי קמיבעי ליה
תפסות ממתיני' דתנן שור חש"י חייב הא פקח פטור ולא אמרינן מגו וי"ל דס"ד השתא דכל השוורים זין שוטים זין פקחים פטורין
זיום וחייבין כלילה ומתיני' מיירי כלילה וחרש דנקט לרבותא דס"ד דחרש לא מחייב כדצעי למימר לקמן דחרשות גרמה לו ומהא דלא
אמר מגו דהוי פושע כלילה הוי פושע זיום לא מני' למפשט מידי דלא דמיא כיון דזההיא שעתא הוא אנוס ועוד אור"י דמני' למימר
דפסיר דע האמת דפקח פטור וחרש חייב וזהו דלא אמר התם מגו משום דחשיב לפקח כמזיק ענמו וכמתכוין להפיל את ענמו לצור
והתורה לא חייבה בתקלת הצור אלא כשאין לו לעיין וליקח אצל כשנפל ע"י התלעה או יש להתחייב ע"י מגו כיון דלא שייך ציה
טעמא דאיבעי ליה לעיוני ובמסקנא כשפושט הש"ס אין חושש בזה החילוק וא"ת אמאי נקט צעיא שלו בשמייה גמלים אפילו לא
שמייה גמלים כלל יכול לשאול דלענין גמלים ענמן חשיב פושע וחייב עליו אם היו נופלים אפילו לא שמייה כדמוכח בצעיא
קמייתא וי"ל דכלא שמייה או אפילו אחיין לפרקים פשיטא דלא אמרינן מגו כיון דלא שמייה ציה חיובה דגמלים:
שמואל

ע"ה א מ"י פ"י מה'י
זוקי ממון הלכה ד
סמך עשין פה טו"ע ח"מ
ס' מ' סעיף כג:
עו ב ג מ"י שם ה' טו
טו"ע שם סעיף טו:
עו ד מ"י שם הלכה ה
ועי' בהשגות ובמ"מ
טו"ע שם סעיף כד:

מוסף רש"י

נפל לתוכו שור חרש
שוטה וקטן סומא. שור
שהוא חרש או שוטה או
קטן או סומא, או מהלך
בדרך כלילה ואפילו הוא
פקח (לקמן נד:).